

Proefstuderen Italiaanse taal en cultuur

22 november 2024

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Introductie

Een student Italiaanse taal en cultuur vertelt hoe jouw eerste jaar bij deze opleiding er uit zal zien.

Hoorcollege

Titel

Wat te doen bij een epidemie? Schrijven! Over de pest van 1348 in de Italiaanse literatuur

Korte omschrijving

Corona heeft een paar jaar geleden grote impact gehad op ons leven: het voelde voor veel mensen alsof zo'n epidemie nog nooit eerder had plaatsgevonden. Veel generaties zijn ons echter voorgegaan in het 'dealen met een epidemie'. In dit college bespreken we de sporen die de pest van 1348 heeft achtergelaten in het werk van twee belangrijke Italiaanse auteurs: Francesco Petrarca en Giovanni Boccaccio.

Docent: Dr. Emma Grootveld (e.j.m.grootveld@hum.leidenuniv.nl)

Emma Grootveld is als universitair docent verbonden aan het LUCAS, het Leiden University Centre for the Arts in Society. Haar onderzoek heeft vooral te maken met Italiaanse heldendichten. Voor de opleiding Italiaanse taal en cultuur in Leiden geeft ze onder meer colleges over Italiaanse cultuur en literatuur in de middeleeuwen en Renaissance en over literair vertalen.

Werkcollege

Titel

Kennismaking met de Italiaanse taal

Korte omschrijving

In het werkcollege wordt de Italiaanse taal vanuit verschillende oogpunten belicht (grammatica, uitspraak, woordenschat); verder wordt aandacht besteed aan het proces van het leren van een vreemde taal. Ook de communicatievaardigheid wordt geoefend: na dit college is de deelnemer in staat zichzelf in het Italiaans te presenteren, en enige eenvoudige vragen te stellen en te beantwoorden. In het laatste gedeelte van het college wordt tevens gediscussieerd over de belangrijke socioculturele kenmerken van de Italiaanse famiglia en de Italiaanse gebaren (zie de huiswerkopdracht voor het werkcollege).

Docent: Drs. E. Odelli (e.odelli@hum.leidenuniv.nl)

Enrico Odelli is auteur van didactisch materiaal voor het leren van het Italiaans als vreemde taal en hij publiceert over taalonderwijskunde. Hij is docent taalvaardigheid aan zowel de Universiteit Leiden als de Technische Universiteit Delft.

Q&A

Heb je nog vragen over de opleiding? Dan kan de student die hier allemaal beantwoorden!

Vorbereiding

- Lees de Voorrede en het eerste verhaal van Boccaccio's *Decamerone*.
- Stel dat jij je tien dagen in een mooi vakantiehuis zou terugtrekken met een groep vrienden en vriendinnen om weg te zijn van negatieve 'virus vibes', net als de personages uit Boccaccio's *Decameron*. Elke avond vertellen jullie elkaar tien verhalen rond een bepaald thema. Welke thema's zou jij voorstellen voor een verhalenavond, en waarom?

Stuur je antwoord naar e.j.m.grootveld@hum.leidenuniv.nl.

Giovanni Boccaccio, *Decamerone*

Vertaling Frans Denissen, Athenaeum—Polak & Van Gennepe, Amsterdam 2009

Voorrede

Het is menselijk begaan te zijn met het lot van bedroefden: een deugd die iedereen siert, maar vooral toch degenen die zelf ooit naar troost hebben gehunkerd en hem bij sommigen ook hebben gevonden. En als iemand ooit naar vertroosting heeft gesmacht en het genoeg ervan heeft mogen smaken, ben ik het wel. Vanaf mijn prille jeugd tot nu werd ik namelijk verteerd door liefde voor een zeer verheven edelvrouw: een passie die men, als ik haar wereldkundig zou maken, gezien mijn nederige stand zeker niet passend zou vinden. En hoewel verstandige lieden die er iets over opvingen mij er des te meer om prezen en hoogachtten, was ze voor mij een zwaar kruis om te dragen, zeker niet vanwege de hardvochtigheid van mijn aanbedene, maar vanwege het allesverschroeiende vuur dat in mijn geest was ontbrand door een onbedwingbaar verlangen. Geen ogenblik kwam ik tot rust en vaak voelde ik me ellendiger dan nodig was. In die kwelling waren de opbeurende gesprekken en de troostende woorden van enkele vrienden als balsem op mijn wonden, en ik ben er vast van overtuigd dat ik er dankzij hen het leven heb afgebracht. Maar in Zijn oneindige goedheid heeft de Almachtige beschikt dat alle aardse dingen eindig zijn, en door deze onveranderlijke wet kwam het dat mijn vurige liefde, die door raad noch overreding, door schande noch gevaar aan het wankelen was gebracht, na verloop van tijd vanzelf bekoelde. Wat er nu van is overgebleven, is dat warme gevoel van welbehagen dat de liefde schenkt aan hen die zich niet door de draaikolk van de driften laten meesleuren. Wat eens een zware last was, is nu voor mij niet méér dan een genoeglijke herinnering.

Maar al zijn de wonden inmiddels geheeld, toch is de weldadige troost van hen die me toegenezen waren en zich mijn verdriet aantrokken niet uit mijn geheugen verdwenen, en ik geloof ook niet dat het ooit gebeuren zal zolang ik leef. En aangezien dankbaarheid in mijn ogen de prijzenswaardigste van alle deugden is en ondankbaarheid de verfoeilijkste ondeugd, neem ik me voor, nu ik zelf uit deze ellende ben bevrijd, in ruil voor wat ik heb ontvangen en voorzover het in mijn vermogen ligt, wat verlichting te bieden, niet zozeer aan degenen die mij destijds geholpen hebben, want dankzij een

verstandig beleid of een gunstig lot gaat het hun nu voor de wind en zitten ze niet om mijn bijstand verlegen, maar aan allen die in zak en as zitten. En hoe weinig mijn steun of troost de lijdenden ook kan verkwikken, toch moet ik die denkelijk aanbieden aan wie er de grootste behoefte aan heeft: bij hen zal hij immers het heilzaamst en stellig ook het meest welkom zijn.

En wie zal durven ontkennen dat mijn troostende woord veel meer het schone dan het sterke geslacht toekomt? Bevangen door vrees en schaamte houden vrouwen de minnegloed in hun tedere boezem verborgen, en iedereen die ooit verliefd is geweest, weet dat een geheime liefde veel sterker is dan een waarop het volle licht valt. Onderworpen aan de wensen, grillen en bevelen van hun vader, moeder, broer of echtgenoot, blijven vrouwen dikwijls opgesloten in de bedompte ruimte van hun vertrekken, gedwongen tot nietsdoen, heen en weer geslingerd tussen vaak tegenstrijdige verlangens, verzonken in velerlei gedachten, die wel niet steeds even vrolijk zullen zijn. Als dan in een ogenblik van hevig verlangen hun geest door zwartgalligheid bevangen raakt, gaan ze onder die gemoedstoestand gebukt zolang hun naargeestige hersenspinsels niet door luchtiger gedachten worden verjaagd.

Daarbij mogen we ook niet vergeten dat ze duidelijk veel minder kunnen verdragen dan mannen: als deze laatsten namelijk in hun verliefdheid door zwaarmoedigheid of muizenissen worden geplaagd, hebben ze honderd manieren om die te verjagen of zich eroverheen te zetten. Niets let hun om erop uit te trekken, allerlei dingen te gaan horen en zien, aan vogelvangst of jacht te doen, te vissen, paard te rijden, te dobbelen of te marchanderen. Zo krijgen ze de kans om, geheel of ten dele, weer tot zichzelf te komen en de neerslachtigheid, althans voor enige tijd, uit te bannen. Naderhand zullen ze wel op een of andere manier vertroosting vinden of zal hun droefheid vanzelf slijten.

Om dus enigszins de gebreken te verhelpen van de Fortuin – die, zoals we bij het zwakke geslacht hebben kunnen vaststellen, het minst steun verleent aan hen die hem het meest nodig hebben – draag ik mijn troostende woord op aan de verliefde vrouwen, want de andere hebben genoeg aan naald en draad, schietspoel en haspel. Ik zal dat doen in de vorm van honderd verhalen – of fabels, parabels, historiën of hoe je ze ook wilt noemen – die tijdens de moorddadige pest van kortgeleden in tien dagen door een eerzaam gezelschap van zeven dames en drie jonge mannen werden verteld. En daarnaast bied ik hun ook nog enkele liederen, die door de dames ter verstrooiing worden gezongen. In de verhalen zullen komische en tragische liefdesavonturen worden afgewisseld met andere wonderbaarlijke lotgevallen, die zich zowel in een ver verleden als in onze tijd afspelen. Ze zullen de vrouwen die ze lezen tegelijk vermaak en nuttige raad verschaffen: zij zullen eruit kunnen opmaken wat vermeden moet worden of wat juist navolging verdient. En dat kan alleen slagen als hun droevige gedachten even geen kans krijgen. Mocht dat bewaarheid worden – en God geve dat zo geschiedt – dan komt Amor dank toe, die mij door me van zijn ketenen te bevrijden de kracht heeft geschonken om me te wijden aan hún vertier.

Eerste dag

Hier begint de eerste dag van de Decamerone, waarin de schrijver eerst uiteenzet hoe het komt dat een aantal personen, die weldra ten tonele zullen verschijnen, bijeenkomen om verhalen te vertellen. Vervolgens vertelt elk van hen onder het bewind van Pampinea over het onderwerp dat hem of haar het best ligt.

Elke keer, allerlieftalligste dames, als ik denk aan jullie aangeboren teerhartigheid, besef ik dat het begin van dit boek voor jullie wel bijzonder akelig en wrang moet zijn: het vangt immers aan met de pijnlijke herinnering aan de voorbije pestepidemie, die zoveel bittere pijn en droefenis verwekte bij iedereen die er van ver of nabij getuige van was. Maar ik zou het betreuren als jullie, in de overtuiging dat de hele lectuur met tranen en zuchten gepaard zal gaan, wat volgt ongelezen laten. Moge dit afschrikwekkende begin voor jullie niets anders zijn dan wat voor de wandelaar een steile, dorre berg is waarachter zich een bekoorlijke groene vlakte uitstrekt, die meer genoeg biedt naarmate de beklimming en de afdaling moeizamer waren. Waar blijdschap in huis is, staat rouw voor de deur, maar na lijden komt verblijden. Na deze korte pijn – want ik zal bondig zijn – volgt het weldadige plezier dat ik beloofd heb en waaraan jullie misschien zonder mijn waarschuwing na zo'n trieste aanhef zouden gaan wanhopen. Geloof me, als ik jullie langs een minder doornig pad naar het begeerde doel had kunnen leiden, dan had ik dat gaarne gedaan. Maar aangezien datgene waarover jullie weldra zullen lezen zonder deze nare herinnering onverklaarbaar zou zijn, zie ik me wel gedwongen die hier op te schrijven.

Het was in het jaar onzes Heren dertienhonderd achtenveertig dat in de voortreffelijke stad Florence, de mooiste van alle Italiaanse steden, de dood en verderf zaaiende pestilentie uitbrak, die door de invloed van de hemellichamen of door Gods rechtmatige toorn om onze wandaden als straf over de stervelingen werd uitgestort. Enige jaren tevoren was deze plaag in het Oosten begonnen en had zich, na daar ontelbare mensen te hebben weggemaaid, zonder ooit te rusten in westelijke richting verbreed en daarbij in de ene na de andere streek vreselijk huisgehouden. Geen menselijke voorzorg, hoe scherpzinnig ook, mocht tegen deze afschuwelijke ziekte baten: vergeefs werd de stad op last van de overheid van alle vuilnis ontdaan en werd zieken de toegang ontzegd, vergeefs werden allerlei raadgevingen verstrekt tot behoud van de gezondheid, vergeefs trokken vrome lieden haast dagelijks in processie door de straten of richtten anderszins hun smeekbeden tot God. In de vroege lente van dat jaar werden de eerste, rampzalige tekenen van de pestilentie zichtbaar, en wel op een onverwachte manier: anders dan in het Oosten, waar het een teken van onontkoombare dood was als er bloed uit de neus begon te vloeien, begon de ziekte hier bij mannen en bij vrouwen met gezwellen in de liesstreek of onder de oksels, die soms de omvang kregen van een appel of een ei, en bij de een talrijker waren dan bij de ander. In de volksmond werden deze zwellingen karbonkels genoemd. Vanuit die twee plaatsen zaaiden de dodelijke builen zich uit over het hele lichaam, zodat armen en dijen en andere lichaamsdelen overdekt raakten met zwarte of asgouwe vlekken, bij de een groot en gering in aantal, bij de ander klein en talrijk. En niet minder dan de karbonkels waren deze vlekken een niet mis te duiden teken van een onafwendbare dood.

Tegen de kwaal leek doktersadvies noch medicijn te baten. Integendeel, door de aard van de aandoening zelf, of doordat de genezers (wier aantal schrikbarend was toegenomen nadat hele horden kwakzalvers van beiderlei kunne zich bij de artsen hadden gevoegd) in hun onwetendheid de oorzaak ervan niet konden achterhalen en bijgevolg ook geen doeltreffende remedie konden bedenken, waren er maar weinigen die ervan genazen. Binnen drie dagen na het verschijnen van de beschreven symptomen bliezen de meesten, zonder enige vorm van koorts of andere begeleidend verschijnselen, hun laatste adem uit. En de plaag woedde des te heviger omdat hij van de zieken overging op ieder gezond mens die zich in hun buurt waagde, net zoals vuur iets droogs of olieachtigs in de nabijheid doet ontvlammen. [...]

Door dergelijke en andere nog huiveringwekkender taferelen ontstonden bij de overlevenden allerlei angsten en waanvoorstellingen, zodat ze uiteindelijk nog slechts één zorg hadden, hoe wreed die ook was: de zieken en hun zaken mijden en ontvluchten, in de hoop op die manier tenminste het eigen vege lijf te redden.

Sommigen zagen hun heil in een oppassend en sober leven: ze vormden besloten gezelschappen, trokken zich in volkomen afzondering terug in huizen die nooit door een zieke betreden waren, maakten met het oog op hun gezondheid zeer matig gebruik van uitgelezen spijzen en edele wijnen en vermeden elke vorm van wellust. Ze weigerden iedere buitenstaander te woord te staan en wilden vooral niets horen over ziekte en dood. Ze brachten hun tijd door met musiceren of met elk ander genoegen dat hun in die omstandigheden nog gegeven was.

Anderen hielden er een geheel tegengestelde kijk op na: ze beweerden dat een onfeilbare remedie tegen de kwaal erin bestond te zuipen, te schransen, zingend en feestend over straat te gaan, aan iedere begeerte toe te geven en vooral over alle ellende te lachen en er grappen over te maken. En de daad bij het woord voegend, zwalkten ze dag en nacht laveloos van de ene taveerne naar de andere, en vaker nog van het ene huis naar het andere, althans als ze maar even vermoedden dat daar voor hen iets te halen viel. Niets kon hen daarbij tegenhouden, want alsof het einde der tijden was aangebroken, gooide iedereen zichzelf en zijn bezittingen te grabbel: de meeste huizen waren onbeheerd achtergelaten en gemeen bezit geworden en de eerste de beste vreemdeling die er toevallig belandde, maakte er gebruik van alsof hij de eigenaar zelf was. Maar hoe bont ze het ook maakten, ze wachtten zich er wel voor om zelfs maar in de buurt van een zieke te komen. Bij zoveel leed en ellende was in onze stad alle respect voor de goddelijke en menselijke wetten verloren gegaan, want ook zij die op de naleving ervan moesten toezien waren ziek of dood, of er was hun zo weinig personeel overgebleven dat ze hoe dan ook hun taak niet konden volbrengen. Iedereen kon dus doen en laten waar hij zin in had.

Tussen deze twee uitersten waren er ook heel wat lieden die de gulden middenweg probeerden te bewandelen: ze vastten niet overdadig, maar gaven zich evenmin aan braspartijen en andere ongeregelheden over. Ze sloten zich niet op, maar waagden zich ook niet op straat zonder bloemen of geurige kruiden of specerijen, die ze voortdurend aan hun neus brachten in de overtuiging dat het heilzaam was de stank van lijken, zieken en medicijnen, waarvan de lucht geheel doortrokken was, met deze aroma's uit hun hersenen te verdrijven.

Sommigen verkozen een drastischer, en in hun ogen ook doeltreffender, tactiek en beweerden dat er tegen de pest geen betere medicijn bestond dan de vlucht. Om die reden lieten velen, zowel mannen als vrouwen, die zich alleen nog maar om zichzelf bekommerden, hun stad, hun huis, hun vertrouwde omgeving, hun verwanten en hun bezittingen in de steek en trokken naar hun eigen of andermans buitenverblijf, alsof Gods toorn met deze gesel niet de verdorven mensheid in het algemeen wilde treffen, maar alleen degenen die zich binnen de muren van de stad ophielden, of wilden waarschuwen dat iedereen die in de stad bleef een wisse dood tegemoet ging.

[...]

Het valt me te zwaar nog langer bij al die ellende te verwijlen, en daarom wil ik overslaan wat gevoeglijk achterwege kan blijven en tot mijn verhaal komen. In die droevige tijd, toen de stad van bijna al haar inwoners beroofd was, ontmoetten, naar ik uit betrouwbare bron vernomen heb, in de zo goed als verlaten eerbiedwaardige Santa Maria Novella-kerk op een dinsdagochtend zeven jonge vrouwen elkaar nadat ze in passende rouwkledij de mis hadden gehoord. Ze waren allen als vriendinnen, burens of verwanten met elkaar verbonden, hun leeftijd varieerde van achttien tot achtentwintig jaar en ze waren allen intelligent, van adellijken bloede, welgevormd, welgemanierd en van een onberispelijke levenswandel. Ik zou hun echte namen vermelden als ik geen goede redenen had om dat niet te doen: ik zou namelijk niet willen dat een van hen later moet blozen om de verhalen die ze heeft verteld of zelfs beluisterd. De zeden zijn de laatste tijd immers niet meer zo los als ze toentertijd om de al aangehaalde redenen waren, niet alleen voor jonge meisjes zoals zij, maar ook voor rijpere vrouwen. Bovendien wil ik de kwade tongen, die er altijd op uit zijn om een voorbeeldige levenswandel verdacht te maken, niet de kans geven om de eerbaarheid van deze voortreffelijke dames met lasterpraatjes te bezoedelen. Om de lezer echter in staat te stellen hen uit elkaar te houden zal ik hun allemaal een

naam geven die geheel of gedeeltelijk met hun aard overeenkomt. Zo noem ik de eerste, die ook de oudste is, **Pampinea**, de tweede **Fiammetta**, de derde **Filomena**, de vierde **Emilia**, de vijfde **Lauretta**, de zesde **Neifile**, terwijl de zevende niet zonder reden **Elissa** zal heten.

Zonder dat hierover enige afspraak was gemaakt, waren de meisjes in een hoekje van de kerk samengekomen en in een kring gaan zitten, waar ze na het slaken van diepe zuchten hun onzeveraders lieten voor wat ze waren en met elkaar honderduit begonnen te praten over de benarde tijden. Toen er na een tijdje een stilte viel, nam Pampinea het woord en zei: 'Mijn lieve vriendinnen, zoals wij allemaal weten doet men niemand kwaad als men van zijn rechten gebruikmaakt. En het is een onvervreemdbaar recht van ieder menskind zijn leven op alle mogelijke manieren te behouden en te verdedigen. Dat geldt zelfs in die mate dat wie uit noodweer een ander heeft gedood, zonder meer vrijuit gaat. Als de wetten, die voor het welzijn van alle mensen moeten zorgen, dit toestaan, hoeveel meer hebben wij, die niemand kwaad doen, dan het recht om tot behoud van ons leven alle middelen aan te grijpen die ons ter beschikking staan! Als ik zie hoe wij ons gedragen, vanochtend en ook de voorgaande dagen, en hoor wat wij elkaar allemaal vertellen, besef ik – en jullie waarschijnlijk ook – dat we allemaal voor ons leven vrezen. En dat verwondert me niet, maar wat me wel verbaast, is dat niemand van ons, die toch over vrouwelijke intuïtie beschikken, uitziet naar een middel om deze dreiging te bezweren. Het lijkt wel alsof we hier blijven om te tellen hoeveel lijken er ten grave worden gedragen en na te gaan of de monniken, van wie er trouwens nog maar enkelen over zijn, wel stipt hun getijden zingen, of om door onze kledij aan iedereen die we ontmoeten de aard en de omvang van onze droefheid te laten blijken. [...] En om niet uit hooghartigheid of onnadenkendheid ten onder te gaan aan iets waaraan we kunnen ontsnappen als we dat wensen, wil ik jullie oordeel vragen over het volgende: zouden jullie het, net als ik, geen uitstekend idee vinden als we met zijn allen, net als zovelen voor ons, zowel de dood als het slechte voorbeeld van anderen ontvluchten door de stad te verlaten en naar een landgoed te trekken zoals ieder van ons er meer dan één bezit? Daar zouden we, zonder de grenzen van wat betamelijk is te overschrijden, ten volle van het leven kunnen genieten.' [...]

Terwijl de vrouwen zo zaten te redekavelen, kwamen er drie jonge mannen de kerk binnen (ik noem hen jong, hoewel de jeugdigste van hen wel vijfentwintig was) in wie de harde tijden noch het verlies van vrienden en verwanten noch de angst voor de dood de liefdesgloed hadden kunnen doven of zelfs maar doen bekoelen. De eerste heette **Panfilo**, de tweede **Filostrato** en de derde **Dioneo**, en ze waren even innemend en welgemanierd. Om troost te vinden in deze donkere tijden waren ze op zoek gegaan naar hun geliefden, die zich toevallig alledrie onder het genoemde zevental bevonden, terwijl enkele van de andere vrouwen door verwantschap met hen verbonden waren.

Bijna op hetzelfde moment kregen ze elkaar in het oog, en Pampinea zei glimlachend: 'Kijk, de Fortuin is onze onderneming gunstig gezind en heeft ons deze drie verstandige en flinke jonge mannen gezonden, die ons met genoeg leiding en hulp zullen verschaffen als wij tenminste niet te kieskeurig zijn om hun dat te vragen.' [...]

Alles werd in gereedheid gebracht, er werd alvast iemand vooruitgestuurd en de volgende ochtend – woensdag dus – bij het kriecken van de dag verlieten de vrouwen met enkele dienstmeisjes en de jonge mannen met drie bedienden de stad en begaven zich op weg. Na amper twee mijl bereikten ze hun bestemming al. Het landgoed lag een eind van de doorgaande wegen op een heuvel, die met een weelde van groene struiken en planten begroeid was. Op de kruin ervan stond een landhuis met een grote, fraaie binnentuin en talloze prachtige zuilengalerijen, zalen en vertrekken, die allemaal met vrolijke muurschilderingen waren gedecoreerd. Eromheen lagen groene weiden en betoverende tuinen. In de putten was fris water in overvloed en de kelders puilden uit van kostelijke wijnen, die meer van pas zouden komen voor drinkebroers dan voor deze matige en deugdzame dames. Alles was piekfijn op orde, in de slaapkamers waren de bedden opgemaakt, de vloeren waren met biezen matten bedekt en overal stonden tot genoeg van het gezelschap grote ruikers veldbloemen.

Zodra iedereen zat, zei Dioneo, een sympathieke jongeman die goed van de tongriem gesneden was: 'Dames, dat wij hier beland zijn, is meer te danken aan jullie inzicht dan aan dat van ons. Ik weet niet wat jullie met je zorgen denken te doen, maar ik heb de mijne bij ons vertrek bij de stadspoort achtergelaten. Maak jullie dus op om je samen met mij in alle eer en deugd te vermaken en te lachen

en te zingen, of sta me in het andere geval toe naar mijn zorgen en naar de rampzalige stad terug te keren.'

Daarop antwoordde Pampinea opgewekt, alsof ook zij reeds elke treurnis van zich had afgeschud: 'Dioneo, je slaat de spijker op de kop: laten we vrolijk zijn, want juist voor onze droefheid zijn we op de vlucht gegaan. Maar niets heeft duur als het niet in vaste banen wordt geleid, en aangezien ik toch het initiatief tot dit samenzijn heb genomen, wil ik er ook op toezien dat het niet voortijdig tot een einde komt. Dus vind ik dat we uit ons midden een leider moeten kiezen, die we respecteren en gehoorzamen en op wie de taak rust ons verblijf op een aangename manier te regelen. En om ieder van ons de kans te geven om zowel de lusten als de lasten van het leiderschap te ervaren en om zeker geen aanleiding tot afgunst te geven, stel ik voor dat ieder er op zijn beurt voor één dag mee wordt bekleed. We zouden nu meteen kunnen stemmen wie de eerste uitverkorene wordt en deze zou dan, als tegen het vesperuur de dag van zijn of haar bewind ten einde loopt, kunnen aangeven wie die taak zal overnemen. En zolang iemands koningschap duurt, zal hij of zij naar eigen goeddunken bepalen waar en hoe we de tijd doorbrengen.'

Met dit voorstel ging iedereen akkoord, en met algemene stemmen werd Pampinea tot koningin van de eerste dag gekozen. Filomena, die vaak gehoord had wat een eer het is om met een welverdiende lauwerkrans getooid te worden, snelde naar een laurierstruik, plukte er enige ranken van en vlocht die tot een waardige kroon, die ze op Pampinea's hoofd zette. En zolang het gezelschap bijeen bleef, zou deze krans het zichtbare teken zijn van de koninklijke macht en waardigheid.

Daarop ontbood de pas gekroonde vorstin de bedienden van de drie jonge mannen en de vier kamermeisjes, verzocht om stilte en sprak hen als volgt toe: 'Aangezien het mijn opdracht is te zorgen dat ons gezelschap zolang het dat wil een genoeglijk, ordelijk en fatsoenlijk leven kan leiden, dat elke dag nóg beter wordt, benoem ik Parmeno, de bediende van Dioneo, tot hofmeester en belast hem met de zorg voor al ons personeel en in het bijzonder voor de bediening aan tafel. Panfilo's bediende Sirisco wordt schatbewaarder en volgt daarbij de aanwijzingen van Parmeno op. Tindaro wordt kamerdienaar, niet alleen van zijn meester Filostrato, maar ook van beide andere heren telkens als zijn collega's met andere taken belast zijn. Mijn dienstmeisje Misia en Filomena's Licisca zullen in de keuken de gerechten bereiden die door Parmeno worden besteld. Lauretta's Chimera en Fiammetta's Stratilia worden de kamermeisjes van alle dames en houden het huis schoon. En tot slot wil ik elk van hen nog het volgende zeggen: waar je ook gaat of staat, wat je ook hoort of ziet, als je in onze gratie wilt blijven, mag je ons uit de buitenwereld alleen maar vrolijke berichten melden.'

[...]

Daar nodigde de koningin iedereen uit om zich in een kring in het malse gras neer te vlijen en zei: 'De zon staat hoog, de hitte is groot en je hoort alleen maar het gesjirp van krekels in de olijfbomen. Daarom zou het dwaas zijn op dit uur een andere plek op te zoeken. Hier is het mooi en koel en zoals jullie zien, hebben we damborden en schaakspellen tot onze beschikking waarmee iedereen die daar zin in heeft zich kan vermaken. Maar als jullie mij daarin willen volgen, zullen we het heetste deel van de dag niet doorbrengen met spelen, wat toch altijd een van de partijen in een slecht humeur brengt zonder dat het de andere en de toeschouwers veel genoeg bezorgt, maar met vertellen, iets waaraan niet alleen de verteller maar het hele gezelschap plezier kan beleven. Als ieder van ons een verhaal heeft gebracht, zal de zon gedaald zijn en zal het wat koeler worden, zodat we dan elders ons vermaak kunnen gaan zoeken. Als mijn voorstel jullie bevalt – want ik wil graag met jullie wensen rekening houden – laten we er dan meteen aan beginnen. Zo niet, dan is iedereen vrij om naar eigen inzicht te beschikken over de tijd die ons nog van het vesperuur scheidt.'

Mannen zowel als vrouwen stemden in met het idee van het vertellen.

'Welnu,' zei de koningin, 'dan stel ik, als jullie dat goedvinden, voor dat iedereen vandaag vertelt over het onderwerp dat hem of haar het best ligt.'

Daarop wendde ze zich tot Panfilo, die rechts van haar zat, en verzocht hem vriendelijk om met een van zijn verhalen de rij te willen openen. Panfilo liet er geen gras over groeien en terwijl alle toehoorders de oren spitsten, begon hij:

Eerste verhaal

Meester Cepparello bedriegt met een valse biecht een vrome pater en sterft. En terwijl hij bij leven een doorslecht mens was, gaat hij na zijn dood voor een heilige door en wordt Saint-Chapelet genoemd.

Het is gepast, lieve vriendinnen, dat de mens al wat hij doet begint met de prijzenswaardige en heilige naam van Hem die alles geschapen heeft. Daarom wil ik ook, aangezien ik als eerste aan de beurt ben om te vertellen, aanvangen met een van Zijn wonderen, zodat we na het horen ervan op Hem onze hoop zullen blijven vestigen als op een vast baken en steeds Zijn naam zullen loven.

Iedereen weet dat alle wereldse dingen voorbijgaand en vergankelijk zijn en bovendien vanbinnen en vanbuiten belaagd worden door ondraaglijke pijnen, angsten en zorgen, en blootgesteld aan talloze gevaren. Daartegen zouden wij, die erdoor omgeven zijn en er deel van uitmaken, volstrekt niet opgewassen zijn als God in Zijn oneindige goedheid ons daartoe niet de kracht en de wijsheid verleende. Laten we trouwens niet denken dat Zijn genade op en in ons neerdaalt door onze eigen verdienste: ze wordt ons veeleer geschonken door Zijn mildheid, op voorspraak van degenen die vroeger sterfelijk waren zoals wij en die nu, omdat ze tijdens hun leven Zijn goddelijke wil gehoorzaamden, bij Hem de eeuwige zaligheid hebben gevonden. Maar misschien omdat het ons aanmoedigt om onze smeekbeden rechtstreeks tot de Opperrechter te richten, wendden we ons voor de verdediging van onze belangen tot deze hemelbewoners, als tot voorsprekers die uit ervaring onze zwakheid kennen. En des te meer blijken Zijn goedheid en mededogen wanneer we, door waanbeelden misleid – want ons sterfelijk oog is volstrekt niet in staat het geheim van de goddelijke wijsheid te doorgronden – een beroep doen op een voorspreker die door Hem zelf in de eeuwige verdoemenis is gestort. Want Hij voor wie niets verborgen is, heeft meer oog voor de goede bedoelingen van de smekeling dan voor diens onwetendheid of voor de verdoemenis van de bemiddelaar, en Hij verhoort de smeekbede dan ook alsof deze laatste het eeuwige heil genoot. Dit zal duidelijk naar voren komen in het verhaal dat ik jullie nu wil vertellen: en als ik zeg duidelijk, dan doel ik niet op Gods oordeel maar op dat van de mensen.

Het verhaal gaat dat Musciatto Franzesi, nadat hij als koopman in Frankrijk rijkdom en roem had vergaard en er in de adelstand was verheven, op een dag naar Toscane moest reizen in het gevolg van Karel zonder Land, de broer van de Franse koning, die door paus Bonifatius was uitgenodigd. Omdat hij zich ervan bewust was dat zijn zaken – wat bij kooplui wel meer voorkomt – aan beide kanten van de Alpen zo in de knoop zaten dat hij ze niet zomaar een-twee-drie kon afwikkelen, besloot hij ze aan verschillende mensen toe te vertrouwen. Hij wist voor al zijn besognes een regeling te treffen, alleen vond hij niet direct een geschikt persoon om de bedragen die hij aan verscheidene Bourgondiërs geleend had, weer in te vorderen. Hij kende de Bourgondiërs namelijk als een twistziek, verdorven en achterbaks volk en hij kon zich niemand voor de geest halen die betrouwbaar was en tegelijk doortrapt genoeg om tegen hun schofterigheid op te kunnen. Nadat hij lang over het probleem had nagedacht, viel hem de naam in van een zekere meester Cepparello uit Prato, die vaak bij hem in Parijs over de vloer kwam. Omdat die er altijd zo opgedirkt bijliep, dachten de Fransen – die niet wisten dat Cepparello eigenlijk ‘hakblok’ betekent – dat zijn naam afgeleid was van ‘chapel’, waarmee ze in hun taal een rozenhoed aanduiden, en omdat hij bovendien ook nog klein van stuk was, maakten ze er een verkleinwoord van en noemden hem maistre Chapelet oftewel meester Rozenhoedje. Als Chapelet stond hij overal bekend, terwijl haast niemand nog zijn echte naam wist.

Deze Chapelet was notaris, zij het een van het slag dat zich diep zou schamen mocht van de weinige akten die hij opstelde er ooit één niet vals worden bevonden. Vervalste bescheiden maakte hij daarentegen zoveel als er maar gevraagd werden, en hij zou nog liever gratis een oneerlijke akte hebben opgemaakt dan tegen hoge betaling een eerlijke. Valse getuigenissen legde hij met het grootste plezier af, zelfs ongevraagd, en aangezien er in die tijd in Frankrijk grote waarde werd gehecht aan eden en hij zelf tegen meened niet het minste bezwaar had, won hij op die snode manier elke rechtszaak waarin hem gevraagd werd onder ede de waarheid te vertellen. Hij raakte bijzonder

opgetogen als hij haat en nijd en tweedracht kon zaaien tussen vrienden, verwanten of om het even wie, en daar legde hij zich dan ook geheel op toe: hoe meer ellende daaruit voortspoot, hoe vrolijker hij zich maakte. Een verzoek om bij een moord of een andere misdaad een handje te helpen sloeg hij nooit af, en als hij daarbij eigenhandig iemand kon verwonden of ombrengen was hij nog meer in zijn schik. Hij vervloekte God en alle heiligen, en dat bij de geringste aanleiding, want een opvliegender man dan hij was niet te vinden. Naar de kerk ging hij nooit en met de sacramenten spotte hij in de grofste bewoordingen, als waren het dingen van nul of generlei waarde; kroegen en andere twijfelachtige gelegenheden daarentegen bezocht hij graag en vaak. Aan vrouwen was hij even verslinderd als een hond aan stokslagen, maar van de verkeerde kant was hij allesbehalve vies. Op diefstal en afpersing legde hij zich even gewetensvol toe als een vroom man op liefdadigheid. Hij was zo'n vreetzak en zo'n zuiplap dat de overdaad hem meer dan eens slecht bekwam, en hij stond bekend als een gokker die het gebruik van valse dobbelstenen niet schuwde. Maar waarom put ik me uit in zo'n ellenlange beschrijving? Hij was wellicht de slechtste man die ooit ter wereld kwam. Ondanks zijn verdorvenheid werd hij echter lange tijd in bescherming genomen door de machtige en invloedrijke heer Musciatto, waardoor hij met ontzag bejegend werd door de burgers, die hij vaak beledigde, en door het Hof, dat hij voortdurend schoffeerde.

Toen de naam van deze Cepparello hem te binnen schoot, wist heer Musciatto, die perfect op de hoogte was van diens handel en wandel, meteen dat dit de juiste man was om de laaghartigheid van de Bourgondiërs het hoofd te kunnen bieden. Hij nodigde hem bij zich uit en zei: 'Meester Chapelet, zoals je weet, sta ik op het punt mij geheel uit deze streek terug te trekken, maar ik heb nog wat zaakjes af te wikkelen met bepaalde Bourgondiërs, die geslepen kerels zijn, en aangezien ik niemand ken die beter dan jij de aan mij verschuldigde bedragen kan innen en jij op dit ogenblik toch niets om handen hebt, stel ik voor je in de gunst van het Hof aan te bevelen en je een billijk deel van de ingevorderde sommen te schenken als jij je met deze aangelegenheid wilt belasten.'

Meester Chapelet, die zonder werk zat en in slechten doen verkeerde, zag nu de man vertrekken die lange tijd zijn steun en toeverlaat was geweest. Zonder aarzelen – hij had trouwens geen andere keus – nam hij een besluit en verklaarde zich bereid de opdracht te aanvaarden.

Nadat ze het eens waren geworden over de voorwaarden, kreeg meester Chapelet van Musciatto een volmacht en de geloofsbrieven van de koning. Na het vertrek van zijn opdrachtgever reisde hij naar Bourgondië, waar haast niemand hem kende. Daar begon hij, geheel tegen zijn natuur in, minzaam en zachtmoedig schulden in te vorderen, alsof hij zijn woede-uitbarstingen als stok achter de deur wilde bewaren.

Tijdens deze werkzaamheden werd hij echter in het huis van zijn gastheren, twee Florentijnse broers die in Bourgondië tegen woekerrente geld leenden en die hem uit achting voor heer Musciatto prinselijk hadden ontvangen, door ziekte geveld. De twee broers ontboden dadelijk artsen en verplegers en haalden alles in huis wat tot zijn genezing kon bijdragen. Maar het mocht niet baten, want de oude baas, die een zeer ongeregeld leven had geleid, ging volgens de geneesheren met de dag verder achteruit en hij leek tot ontsteltenis van de twee broers ten dode opgeschreven.

Op een dag stonden ze vlak bij de kamer van de zieke Chapelet het geval te bespreken. 'Wat moeten we met hem aanvangen?' zei de een tegen de ander. 'We zitten in een lastig parket. Als we hem in deze toestand de deur wijzen, halen we ons de algemene afkeuring op de hals en denkt iedereen bovendien dat we niet goed bij ons verstand zijn: eerst namen we hem bij ons op, vervolgens lieten we hem vol toewijding verplegen en nu zouden we hem plots doodziek uit ons huis verjagen zonder dat hij ons in de tussentijd ook maar enig onrecht heeft kunnen aandoen. Maar hij heeft zo'n door en door goddeloos leven geleid dat hij niet zal willen biechten of de laatste sacramenten ontvangen, en als hij zonder biecht sterft, zal geen enkele kerk zijn lichaam willen opnemen, maar zal hij als een hond in een kuil worden geworpen. En mocht hij toch biechten, dan is hem hetzelfde lot beschoren, want zijn zonden zijn zo talrijk en zo afschuwelijk dat geen monnik of priester hem de absolutie zal willen of kunnen geven, zodat hij toch in een ongewijd graf zal worden gegooid. Als nu dit alles de mensen hier ter ore komt, zal er grote opschudding ontstaan, omdat ze ons beroep als uiterst oneerbaar beschouwen en voortdurend bekladden, en ook omdat ze eropuit zijn ons te bestelen, en er zal geschreeuwd worden: "Weg met die smerige Lombarden, die nog niet eens in de kerk worden

toegelaten!” Ze zullen onze huizen bestormen en misschien ons hele hebben en houden wegslepen en ons op de koop toe het leven benemen: als hij dus doodgaat, zijn we er hoe dan ook slecht aan toe.’ Meester Chapelet, die zoals gezegd vlak bij de plek lag waar de twee zich stonden te beraden en die zoals de meeste zieken scherp van gehoor was, had alles opgevangen wat ze over hem vertelden. Hij riep hen bij zich en zei: ‘Jullie hoeven je om mij helemaal geen zorgen te maken of bang te zijn door mij enige schade te lijden. Ik heb gehoord wat jullie over mij vertelden en ik ben ervan overtuigd dat jullie voorspellingen zouden uitkomen als de zaak inderdaad zo gaat als jullie het voorstellen, maar dat zal niet het geval zijn. Ik heb in mijn leven God zo vaak beledigd dat een zonde meer of minder in mijn stervensuur er voor Hem niet opaan zal komen. Ga daarom op zoek naar een vrome en bekwame kloosterling –als zo iemand al te vinden is – en laat de rest maar aan mij over: ik zal mijn en jullie zaken beslist zo regelen dat alles naar wens verloopt en jullie geen reden tot klagen hebben.’

Hoewel de twee broers geen al te hoge verwachtingen koesterden, gingen ze toch naar een klooster en vroegen naar een heilig en wijs man om bij hen thuis de biecht te komen afnemen van een zieke Lombard. Ze kregen een hoogbejaarde monnik mee, een zeer eerbiedwaardig man met een vrome en godvrezende levenswandel en een uitzonderlijke kennis van de Heilige Schrift, voor wie alle burgers een zeer bijzondere devotie koesterden. Toen de monnik de kamer van Chapelet had betreden en naast het ziekbed was gaan zitten, begon hij hem vriendelijk moed in te spreken. Daarna vroeg hij hem wanneer hij voor het laatst zijn zonden had beleden.

‘Vader,’ antwoordde meester Chapelet, die nog nooit in zijn leven had gebiecht, ‘ik heb de goede gewoonte ten minste eenmaal per week te biecht te gaan, maar niet zelden gebeurt het vaker. Ik moet echter bekennen dat ik sinds het begin van mijn ziekte ongeveer een week geleden niet meer gebiecht heb, zo zwaar had ik eronder te lijden.’

‘Mijn zoon,’ sprak de pater, ‘je hebt goed gehandeld, ga zo voort. Aangezien je zo dikwijls pleegt te biechten, zal het vragen en antwoorden wel vlot verlopen.’

‘Eerwaarde vader,’ zei Chapelet, ‘spreek niet zo, want ook al ging ik nog zo vaak te biecht, toch is het steeds mijn diepste verlangen geweest in een generale biecht alle zonden te belijden die ik me nog herinner vanaf de dag van mijn geboorte. Daarom verzoek ik u, goede vader, me zo grondig te verhoren als was ik nooit te biecht gegaan. Ontzie me ook niet om mijn ziekte, want liever kastijd ik mijn vlees dan uit gemakzucht mijn ziel, die mijn Heiland met Zijn kostbare bloed heeft verlost, in de verdoemenis te storten.’

Deze woorden bevielen de heilige man zeer en schenen hem het bewijs van een goede instelling. Na Chapelet daarvoor hooglijk te hebben geprezen vroeg hij hem of hij ooit met een vrouw ontucht had bedreven.

Meester Chapelet antwoordde met een zucht: ‘Vader, ik schaam me u daaromtrent de waarheid te vertellen, uit vrees in de zonde van ijdelheid te vervallen.’

‘Praat vrijuit,’ zei de vrome monnik, ‘want nog nooit heeft iemand gezondigd door in de biechtstoel of daarbuiten de waarheid te zeggen.’

‘Aangezien u me dat zo stellig verzekert,’ sprak meester Chapelet, ‘zal ik u de waarheid zeggen: ik ben nog net zo maagdelijk als toen ik uit de schoot van mijn moeder kwam.’

‘God zegene je!’ riep de pater uit. ‘Hoe wijs heb je gehandeld! En je onthouding verdient des te meer lof omdat je in dat opzicht niet aan zulke strenge regels gebonden was als wij, geestelijken.’

Vervolgens vroeg zijn biechtvader hem of hij God wel eens mishaaagd had door de zonde van gulzigheid, wat Chapelet met een diepe zucht beaamde, eraan toevoegend dat dit herhaaldelijk gebeurd was. Want hoewel hij de gewoonte had zich niet alleen te onthouden op de vastendagen die devote zielen het hele jaar door in acht nemen, maar ook minstens drie dagen per week slechts op water en brood te leven, had hij toch, vooral na de vermoeienissen van lange gebedsstonden of pelgrimstochten, water gedronken met dezelfde gulzigheid als waarmee drinkebroers zich aan wijn laven. Meer dan eens ook had hij trek gehad in die lekkere kruidenslaatjes die de vrouwen maken als ze naar buiten trekken en een enkele keer had hij tegenover eten minder afkerig gestaan dan je mocht verwachten van iemand die zoals hij uit godsvrucht aan versterving deed.

Daarop sprak de pater: 'Mijn zoon, dat zijn maar simpele pekelzonden, daar hoef je je geweten echt niet méér mee te belasten dan nodig is. Het overkomt zelfs de heiligste mens wel eens dat hij na lang vasten zijn honger wil stillen en na een zware inspanning zijn dorst wil lessen.'

Ach, vader,' zei Chapelet, 'zeg dat niet om me te troosten: u weet zo goed als ik dat wie zijn godsdienstige plichten niet met onbezwaard gemoed en met volkomen overgave vervult, in zonde leeft.'

De monnik was hier opgetogen over en zei: 'Ik ben blij dat je er zo over denkt, en je zuivere geweten in deze kwestie stemt me gelukkig. Maar vertel eens, heb je nooit gezondigd door hebzucht en meer verlangd dan je toekwam, of voor jezelf gehouden wat je niet toebehoorde?'

'Vader,' antwoordde Chapelet, 'hecht vooral geen belang aan het feit dat ik in het huis van deze woekeraars vertoef, want met hun zaakjes heb ik niets te maken. Ik was hier zelfs naartoe gekomen met de bedoeling hen te vermanen en te berispen en hen van dat afschuwelijke winstbejag af te brengen. Dat zou me ook wel gelukt zijn als de Heer me niet zo zwaar beproefd had. Ik moet u echter vertellen dat mijn vader me een aanzienlijk fortuin naliet, waarvan ik het grootste deel na zijn dood aan goede werken heb besteed. Om mezelf te kunnen onderhouden en de misdeelden van Christus bij te kunnen staan ben ik een bescheiden handel begonnen, waarbij ik weliswaar naar winst streefde, maar al mijn verdiensten steeds met de behoeftigen van God deelde: de ene helft gaf ik uit voor mijn eigen behoeften en de andere schonk ik aan de noodlijdenden. En mijn Schepper was me daarbij zo welgezend dat mijn zaken steeds meer gingen floreren.'

'Dat is wijs gehandeld,' zei de monnik, 'maar hoe vaak ben je in woede ontstoken?'

'Ach, ik geef grif toe dat dat me heel dikwijls is overkomen. Maar hoe zou een mens zich ook kunnen inhouden als hij de mensen van 's morgens vroeg tot 's avonds laat de gemeenste dingen ziet doen, als ze Gods geboden met voeten treden en Zijn oordeel niet vrezen? Meer dan eens per dag heb ik mezelf dood gewenst als ik zag hoe de jongeren van tegenwoordig hun tijd met beuzelarijen verdoen, eden zweren en die weer breken, in kroegen rondhangen, de kerken mijden en eerder de aardse dan de goddelijke wegen bewandelen.'

'Mijn zoon,' zei de pater, 'je ergernis is gerechtvaardigd en ik kan je daarvoor dan ook geen penitentie opleggen. Maar heeft die heilige verontwaardiging je nooit aangezet tot het plegen van doodslag, het kwetsen van mensen of het begaan van enig ander onrecht?'

'Ach, eerwaarde,' antwoordde Chapelet, 'hoe kunt u als dienaar Gods zulke woorden over uw lippen krijgen?'

Denkt u werkelijk dat ik nog op zoveel steun van God had mogen rekenen als iets dergelijks ook maar één moment bij me zou zijn opgekomen? Alleen schelmen en booswichten plegen zulke snode daden, en als ik er zo een tegenkwam, zei ik altijd: "Ga heen en moge God je bekeren!"

'De goede God zegene je, mijn zoon,' zei de pater, 'maar vertel me eens: heb je nooit een valse getuigenis afgelegd tegen je naaste, iemand belasterd of zonder toestemming iets weggenomen wat een ander toebehoorde?'

'En of ik kwaadgesproken heb over mijn medemens!' antwoordde Chapelet. 'Ik had vroeger namelijk een buurman die voortdurend zonder de geringste reden zijn vrouw afranselde, zodat ik op zekere dag tegenover haar familie zijn doopceel heb gelicht uit deernis met het arme mens dat, telkens wanneer hij te diep in het glas had gekeken, door hem bont en blauw werd geslagen.'

'Goed zo, maar je zei me dat je koopman geweest bent: heb je nooit iemand bedrogen, zoals kooplui wel eens plegen te doen?'

'Ja zeker, eerwaarde. Maar ik weet niet wie de benadeelde was. Ik weet alleen dat hij me een som geld bracht die hij me nog schuldig was voor een stuk lakenstof dat ik hem verkocht had. Zonder het na te tellen borg ik het op in een koffertje en pas een maand later merkte ik dat hij vier stuivers te veel had betaald. Een jaar lang heb ik ze bewaard om ze hem terug te geven, maar ik heb hem nooit weergezien en ik heb ze toen als aalmoes weggeschonken.'

'Dat is maar een bagatel,' zei de pater, 'en bovendien heb je dat geld goed besteed.'

Vervolgens stelde de vrome kloosterling hem nog allerlei andere vragen, die Chapelet steeds in dezelfde trant beantwoordde. Maar toen de geestelijke tot de absolutie wilde overgaan, zei zijn biechteling: 'Vader, er zijn nog een paar zonden die ik u moet opbiechten.'

De pater vroeg hem welke dat dan wel waren, en Chapelet antwoordde: 'Ik herinner me dat ik eens op een zaterdag na de none mijn knecht opdracht heb gegeven om het huis schoon te maken, waardoor ik niet de nodige eerbied betoonde voor de dag des Heren.'

'Ach, zoon, dat heeft toch niets te betekenen,' sprak de monnik.

'Zeg dat niet, vader. De zondag moet immers worden geheiligd omdat de Heer op die dag uit de dood is opgestaan.'

'Heb je nóg iets te biechten?' vroeg de pater.

'Zeker, eerwaarde, op een keer heb ik zonder erg gespuwd in het huis van God.'

De pater glimlachte en zei: 'Mijn zoon, lig daar maar niet wakker van: wij kloosterlingen doen de hele dag niet anders.'

'Dan begaat u een zware zonde,' wierp Chapelet tegen, 'want niets moet men reiner houden dan de Heilige Tempel waar het offer aan God wordt opgedragen.'

Om een lang verhaal kort te maken, meester Chapelet beleed zo nog een hele reeks pekelzonden, begon daarop te zuchten en barstte ten slotte in tranen uit, want dat kostte hem hoegenaamd geen moeite.

'Mijn zoon, wat scheelt er?' vroeg de vrome pater.

'Helaas, eerwaarde, één zonde bezwaart nog mijn geweten, een zonde waarover ik me zo schaam dat ik die nooit heb durven opbiechten. Telkens als ik eraan denk, moet ik huilen, zoals u ziet, en weet ik zeker dat God me die nooit zal vergeven.'

'Mijn zoon, wat zeg je me nu? Zelfs al had één enkel iemand alle zonden op zijn geweten die de mensheid ooit bedreven heeft en tot het einde der tijden nog zal bedrijven, dan nog zou God hem in Zijn oneindige goedheid en barmhartigheid zonder meer vergeven als hij zich even berouwwol en boetvaardig toonde als jij. Beken dus gerust je misstap.'

Nog steeds hevig snikkend zei meester Chapelet: 'Helaas, vader, mijn zonde is te zwaar en ik kan me nauwelijks voorstellen dat God me zonder uw gebeden ooit vergiffenis zal schenken.'

'Spreek vrijuit,' antwoordde de monnik, 'ik beloof je mijn voorspraak bij de Heer.'

De biechteling bleef maar huilen en zwijgen en de pater bleef hem maar aansporen om zijn zonde te bekennen. Nadat Chapelet zijn biechtvader zo een hele tijd in het ongewisse had gelaten, slaakte hij eindelijk een diepe zucht en sprak: 'Vader, aangezien u me belooft God voor mijn zielenheil te bidden, zal ik u mijn zonde bekennen: ik heb namelijk als kleine jongen ooit mijn moeder vervloekt.' En terstond liet hij zijn tranen weer de vrije loop.

'Ach zoon,' zei de pater, 'vind je dat nu zo'n zwaar vergrijp? Gods heilige naam wordt de hele dag door vervloekt en toch schenkt Hij mild vergiffenis aan eenieder die daarover berouw heeft. Denk je dan werkelijk dat Hij je deze zonde niet zou vergeven? Droog gerust je tranen, want zelfs al was jij een van degenen geweest die Hem aan het kruis nagelden, dan nog zou Hij je vergeving schenken als je van zo innig berouw vervuld was als nu.'

'Ach vader toch, hoe kunt u zo iets zeggen?' sprak Chapelet. 'Mijn lieve, tedere moeder, die me negen maanden lang dag en nacht in haar schoot droeg en me talloze malen in haar armen koesterde, zo schandelijk te vervloeken is een té zwaar vergrijp, dat me nooit vergeven zal worden als u niet voor me bidt.'

Toen de monnik merkte dat de biechteling niets meer te zeggen had, verleende hij hem de absolutie en gaf hem zijn zegen. Overtuigd als hij was dat Chapelet de waarheid had gesproken, zag hij hem aan voor een buitengewoon heilig man. Wie zou trouwens aan zo'n stervensbiecht hebben durven twijfelen?

Na dit alles sprak hij: 'Meester Chapelet, met Gods hulp zult u spoedig weer gezond zijn, maar mocht het de Heer toch behagen uw gezegende en welgezinde ziel tot Zich te roepen, stemt u er dan in toe dat uw lichaam in ons klooster wordt begraven?'

'Zeker, vader,' antwoordde Chapelet, 'ik zou zelfs op geen andere plaats willen rusten nu u me beloofd hebt dat u voor me zult bidden. Bovendien heb ik altijd al een bijzondere devotie voor uw orde gehad. Daarom verzoek ik u, zodra u in uw klooster terug bent, te zorgen dat het waarachtige Lichaam van Christus dat u iedere ochtend op het altaar consacreert, tot mij wordt gebracht, want hoewel ik het

niet waardig ben, wens ik het met uw goedvinden te nuttigen en daarna het heilig oliesel te ontvangen, om ondanks mijn zondige leven toch als een christenmens te kunnen sterven.'

De heilige man zei dat hij dit een prijzenswaardig verzoek vond, waaraan hij zonder dralen zou voldoen. En zo geschiedde.

De twee broers, die als de dood waren dat Chapelet hen te grazen zou nemen, hadden zich verscholen achter een houten wand die hen van Chapelets kamer scheidde en konden moeiteloos alles opvangen wat hun gast aan de pater vertelde. Af en toe konden ze bij het horen van zijn bekentenissen nauwelijks een schaterlach onderdrukken en fluisterden ze: 'Wat voor een man is dat toch, dat zijn hoge leeftijd, zijn ziekte, zijn angst voor de dood die hem zo nabij is, en zelfs zijn vrees voor God, voor Wiens rechterstoel hij weldra zal verschijnen, hem niet van zijn schelmenstreken hebben kunnen afbrengen en hem er niet toe hebben kunnen bewegen anders te willen sterven dan hij heeft geleefd?' Maar zodra ze merkten dat zijn verzinsels hem een kerkelijke uitvaart opleverden, maakte het hun allemaal niets meer uit.

Even later ontving meester Chapelet de communie en werd hem, daar hij snel achteruitging, ook het heilig oliesel toegediend. Nog op de dag van zijn roerende biecht, kort na de vespers, blies hij zijn laatste adem uit.

Daarop troffen de twee broers alle nodige maatregelen: na het nieuws te hebben gemeld aan de kloosterlingen, wie ze verzochten de gebruikelijke wake te komen houden en de volgende morgen het lichaam af te halen, regelden ze op zijn eigen kosten voor hem een waardige uitvaart.

Toen de vrome monnik die meester Chapelet de biecht had afgenomen diens overlijden vernam, liet hij na overleg met de abt de klokken van het kapittel luiden en legde de hele kloostergemeenschap uit dat meester Chapelet blijkens zijn biecht een heilig man was geweest. Hij sprak de hoop uit dat de Heer door Chapelets bemiddeling talrijke wonderen zou verrichten en bezwoer zijn medebroeders het lichaam met de grootste eerbied en toewijding te ontvangen. De abt en de andere lichtgelovige paters gingen daar gretig op in. 's Avonds trokken ze allen naar het huis waar Chapelet lag opgebaard en hielden er een lange en plechtige wake. De volgende ochtend gingen ze, gekleed in albe en koorkap, met de gewijde boeken in de hand en voorafgegaan door kruisdragers, al zingend het lichaam ophalen en brachten het, gevolgd door haast alle inwoners van de stad, mannen en vrouwen, met veel praal en staatsie over naar hun kerk.

Toen het stoffelijk overschot daar was opgebaard, beklom de godvruchtige biechtvader de kansel en begon over het leven van de gestorvene wonderbare dingen te verhalen: zijn vastenpraktijken, zijn kuisheid, zijn eenvoud, zijn onschuld en zijn vroomheid. Zo vertelde hij onder meer wat Chapelet hem in tranen als zijn zwaarste zonde had opgebiecht en hoe hij zijn boeteling er nauwelijks van had kunnen overtuigen dat God hem vergeving zou schenken. Daarop richtte hij zich op streng verwijtende toon tot de gelovigen: 'En jullie, vermaledijden, om iedere strohalm die je in de weg ligt, vervloeken jullie God, de Moedermaagd en alle heiligen van het paradijs!' Hij haalde nog een groot aantal andere feiten aan waaruit de eerlijkheid en de deugdzaamheid van Chapelet moesten blijken. Kortom, zijn preek, waaraan de toehoorders het volste geloof hechtten, bracht hun gemoed dermate op hol dat ze elkaar aan het eind van de dienst verdrongen om Chapelets handen en voeten te kunnen kussen. De kleren werden hem van het lijf gerukt en wie er ook maar een flard van kon bemachtigen waande zich gelukkig. Het stoffelijk overschot bleef de hele dag in de kerk opgebaard staan zodat eenieder het kon aanschouwen en groeten, en bij het vallen van de nacht werd het met veel eerbetoon in een marmeren graftombe in een van de kapellen bijgezet.

De volgende dag kwamen de mensen in steeds groteren getale toegestroomd om kaarsen te ontsteken, gebeden te prevelen, gunsten af te smeken en de kapel volgens de gedane belofte vol te stouwen met wassen ex-voto's. En zozeer groeiden de faam van Chapelets heiligheid en de verering die men hem toedroeg dat haast niemand die in moeilijkheden verkeerde zich nog tot een andere heilige wendde. Men noemde hem Saint-Chapelet en met die naam wordt hij nog steeds aangeroepen, en men beweert dat God door zijn bemiddeling talrijke wonderen verrichtte en nog dagelijks verricht voor wie ootmoedig zijn voorspraak inroept.

Zo leefde en stierf meester Cepparello uit Prato en werd hij heilig verklaard. Nu is het in mijn ogen best mogelijk dat hij inderdaad in de hemelse zaligheid is opgenomen, want hij kan, ondanks zijn misdadig

en verdorven leven, te elfder ure nog tot inkeer zijn gekomen zodat God Zich over hem ontfermde en hem in Zijn rijk toeliet. Maar omdat dit voor ons verborgen blijft, kunnen we alleen oordelen naar de uiterlijke schijn, en dan denk ik dat hij zich eerder bij de verdoemden in Satans handen zal bevinden dan bij de gelukzaligen in het paradijs. En als dit inderdaad het geval is, dan ervaren we eens te meer Gods oneindige barmhartigheid jegens ons, aangezien Hij geen acht slaat op onze dwaling maar slechts de zuiverheid van ons geloof in aanmerking neemt en, ook als we de voorspraak inroepen van Zijn vijand die we Zijn vriend wanen, onze smeekbede toch verhoort, alsof we ons tot een ware heilige, een ware bemiddelaar van Zijn genade hadden gericht.

Laten we dan ook, teneinde met ons vrolijk gezelschap deze sombere tijden door Zijn genade gezond en wel door te komen, Zijn naam prijzen, waarmee we dit samenzijn begonnen, Hem vereren en in tijden van nood Zijn bijstand inroepen, in de vaste overtuiging dat we door Hem zullen worden verhoord.'

Met deze woorden besloot Panfilo zijn vertelling.